

Recenzja

pracy doktorskiej mgr. Andrzeja Kobaka

Karol Potkański w życiu i nauce (1861–1907)

Między tradycją a modernizacją

napisanej pod kierunkiem naukowym prof. nadzw. dr. hab. Jolanty Kolbuszewskiej

Mgr Andrzej Kobak podjął w swej rozprawie doktorskiej temat ważny dla badań nad dziejami polskiej nauki historycznej, przyjąwszy formułę osadzenia naukowej biografii ważnego w jej dziejach historyka w szerokim kontekście intelektualnego oblicza epoki, w której żył i publikował swe prace. Tytuł pracy jednoznacznie anonsuje przyjęte przez Autora ujęcie badawcze, a wyczerpujące jego uzasadnienie przedstawione zostało we *Wstępie*.

W tej części swej dysertacji mgr Andrzej Kobak, zgodnie z regułami konstrukcji pracy naukowej, objaśnił motywy swego badawczego zainteresowania Karolem Potkańskim, wskazując – słusznie – że ten znaczący historyk nie doczekał się opracowania przybliżającego w pełni jego naukowy dorobek i sylwetkę. Mgr Kobak wyczerpująco przedstawił stan badań nad dorobkiem polskiej nauki historycznej z uwzględnieniem istniejących w niej „szkół” oraz nad dorobkiem tworzących je historyków schyłku XIX i pierwszych dziesięcioleci wieku XX. Równie wyczerpująco omówił literaturę poświęconą Karolowi Potkańskiemu. Czytelnie przedstawił i uzasadnił strukturę pracy.

Wypełniwszy bardzo dobrze warsztatowe wymogi stawiane wstępowi pracy naukowej mgr Kobak nie ustrzegł się drobnych warsztatowych właśnie potknięć, np. brak przypisu bibliograficznego do pracy Jolanty Kolbuszewskiej *Mutacja modernistyczna w historiografii polskiej (przełom XIX i XX wieku)* (s. 8). Informacja ta została zamieszczona dopiero w rozdziale pierwszym (podrozdział pierwszy, przypis 23, s. 21). Wymieniając autorów, którzy opublikowali prace poświęcone Karolowi Potkańskiemu mgr Kobak w odniesieniu do znaczącej ich liczby ograniczył się wyłącznie do podania inicjałów imion (s. 11–12, też: s. 20, s. 64). Przyjęte jest, że podaje się pełne imiona postaci wymienianych w tekście głównym po raz pierwszy. Wprowadzenie tylko inicjałów imion grupy autorów zwraca uwagę tym bardziej, że wymieniając innych autorów mgr Kobak podał imiona w pełnym brzmieniu. Wydaje się, że Daniel Beauvois jest historykiem nie tylko francuskim (przypis 3, s. 4), lecz także polskim. Podobnie Jerzy Maternicki jest historykiem nie tylko rzeszowskim (s. 26.; przypis 71, s. 34), ale także warszawskim.

W aspekcie konstrukcji tekstu, jak sędzę, treść niektórych przypisów tekstowych powinna zostać wprowadzona przez Autora do tekstu głównego (np. przypis 32, s. 8, część

przypisu 51, s. 12). Uwaga ta odnosi się także do części przypisów tekstowych w kolejnych rozdziałach pracy.

W pracy naukowej dość niefortunnym lapsusem jest zastosowanie przez Autora nieprawidłowego słowa w trawersowanym przezeń powiedzeniu „odłożyć do lamusa”. Do tego bowiem powiedzenia, jak można sądzić, mgr Kobak nawiązał pisząc: „czy są one już jedynie ciekawostką z warsztatowego zamtuza”. Znaczenie słowa „lamus” – „(przestarzałe) skład starych rzeczy, rupieciarnia”¹. Znaczenie słowa „zamtuz” – „(przestarzałe) dom publiczny”². Recepcji tekstu nie służy też stosowanie terminów nazbyt specjalistycznych, gdy nie jest to bezwzględnie konieczne np. termin doksografia (przypis 37, s. 9).

Mgr Andrzej Kobak, jak wspomniano, czytelnie przedstawił strukturę dysertacji. Uzasadnił ją przekonująco, lecz lektura pracy skłania do konstatacji, że ułożenie podrozdziału *Karol Potkański – zarys biografii* (s. 60–76), jako czwartego – ostatniego – podrozdziału rozdziału pierwszego *Karol Potkański na tle epoki – próba biografii intelektualnej* (s. 15–76) nie było zabiegiem najbardziej fortunnym. Wprowadzenie go znajduje uzasadnienie w koncepcji wykładu, którą można określić jako ujęcie „od ogółu do szczegółu”, czyli w pierwszej kolejności zaprezentowanie w szerokiej perspektywie intelektualnego, towarzyskiego, naukowego kontekstu aktywności Karola Potkańskiego, by na koniec przedstawić klasyczny zarys biografii. Rozwiązanie to – trafne w założeniu – nieco utrudnia recepcję wykładu, gdyż pozbawia odbiorcę informacji biograficznych, które są przydatne dla osadzenia obecności Karola Potkańskiego w środowisku naukowym, intelektualnym, towarzyskim omawianych w podrozdziale rozdziale drugim *Oblicze historiografii polskiej przelomu XIX i XX wieku* (s. 24–35) i podrozdziale trzecim *Zbliżenia i pasaż* (s. 36–59). Generalnie umieszczenie podrozdziału *Karol Potkański – zarys biografii* jako ostatniego w kolejności podrozdziałów rozdziału pierwszego prowadzi do tego, że podrozdział drugi i trzeci zyskują funkcję nadmiernie rozbudowanego wprowadzenia do zasadniczej części wykładu, mimo że w perspektywie jego całości zamieszczone w podrozdziałach tych ustalenia, refleksje i oceny są istotne. Ponadto wobec braku podstawowych informacji biograficznych dla czytelnika, który poznawałby Karola Potkańskiego tylko z kart pracy Andrzeja Kobaka nie byłoby oczywiste np. często stosowane przezeń określenie bohatera dysertacji mianem „krakowski historyk” i in.

Odpowiednią inauguracją rozdziału *Karol Potkański na tle epoki – próba biografii intelektualnej* jest jego podrozdział pierwszy *Mapa epoki: Nazwy, twarze, miejsca* (s. 15–23).

¹ *Wielki Słownik Języka Polskiego PWN*, t. h–n, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018, s. 624.

² *Ibidem*, t. u–ż, s. 697.

Pożądane byłoby jednak podanie dat życia historyka gdy nazwisko bohatera rozprawy pojawia się po raz pierwszy (w drugim jego akapicie, s. 15), gdyż stanowią one jednocześnie określenie przybliżonych ram chronologicznych epoki, na której tle rysowana jest przez Autora intelektualna biografia Potkańskiego. W systematycznym wykładzie dysertacji data urodzenia Karola Potkańskiego podana została po raz pierwszy dopiero na jego sześćdziesiątej stronie, a data śmierci na stronie siedemdziesiątej czwartej, tj. na początku i końcu podrozdziału czwartego *Karol Potkański – zarys biografii*, a więc na końcu rozdziału *Karol Potkański na tle epoki – próba biografii intelektualnej*. Słowem czytelnik poznaje daty życia bohatera dysertacji, przeczytawszy trzy podrozdziały poświęcone zarysowaniu jego biografii intelektualnej na tle epoki.

Sformułowane powyżej zastrzeżenie – choć istotne – nie umniejsza wartości podrozdziału *Mapa epoki: Nazwy, twarze, miejsca*. A w zamieszczonych w nim rozważaniach szczególnie cenne są te, które w tytule zaanonsowane zostały jako *Nazwy*. Mgr Kobak zmierzył się – z dobrym skutkiem – z problemem terminologii stosowanej współcześnie w różnych naukach społecznych dla określenia zjawisk zachodzących w sferze intelektualnej, artystycznej, naukowej u schyłku XIX i na początku XX w.

Równie dopracowany i ważny w kontekście przyjętej przez Autora koncepcji prezentacji podjętego tematu jest podrozdział *Oblicza historiografii polskiej przełomu XIX i XX wieku*. W kontekście tegoż tematu konstatacje Autora zamieszczone w przypisie 71 (s. 34), począwszy od słów: „Niemał wszystkie wymienione przez rzeszowskiego badacza [Jerzego Maternickiego] «nauki pomocnicze» historii pasjonowały Karola Potkańskiego...” po odwołanie bibliograficzne „Zob. K. Barycz...” powinny znaleźć się w tekście głównym. Są to bowiem konstatacje o zasadniczym znaczeniu dla objaśnienia poglądu Autora na miejsce Karola Potkańskiego w polskiej nauce historycznej przełomu XIX i XX w.

W retorycznej warstwie tekstu niefortunnym jest zabieg proponowania czytelnikowi czasowników „do wyboru”, np. w zdaniu: „...byłby Potkański reprezentantem tego pokolenia, które próbując poszerzyć/zmienić/przeddefiniować horyzont refleksji nad dziejami...” (s. 24–25; także: „omawiał/prezentował/streszczał, s. 77; „wpływ/lekturę”, s. 88; „«odkrywały»/mogą «odkryć», s. 131). Autor dysertacji doktorskiej powinien umieć samodzielnie wybrać czasownik najlepiej według niego oddający myśl, którą chce przekazać.

W rozdziale pierwszym omawianej pracy cennym jest podrozdział trzeci *Zbliżenia i pasaże*, w którym Autor przedstawił Karola Potkańskiego jako członka intelektualnej, literackiej, artystycznej elity epoki, odtworzył jego powiązania towarzyskie oraz przybliżył wrażenie jakie osobowość Potkańskiego wywierała na ludziach, z którymi się stykał, a często

były to postacie wybitne. Docenić należy szeroką podstawę źródłową tej części rozważań mgr. Kobaka. Budując ją sięgnął do imponującej liczby wspomnień, korespondencji (zarówno publikowanych, jak i pozostających nadal w archiwach), utworów literackich. Dzięki temu przedstawił bardzo interesujący, wartościowy poznawczo obraz Karola Potkańskiego jako uczestnika życia krakowskich elit i... bohemy, jego zainteresowania wychodzące daleko poza badanie przeszłości, jego związki z Zakopanem i fascynację górami, jego gusta estetyczne i sposób ich wyrażania. Przybliżył też owiany legendą styl obecności Karola Potkańskiego w życiu towarzyskim i kulturalnym. A wszystko to na szeroko zarysowanym tle epoki.

Podrozdział *Zbliżenia i pasaż* uważam – pozwolę sobie powtórzyć – za niezwykle cenny w perspektywie całości pracy, jej założeń koncepcyjnych, a przede wszystkim w aspekcie poznawczym. Mankamentem utrudniającym odbiór rozważań Autora zaprezentowanych w podrozdziale *Zbliżenia i pasaż* jest to, że nie został poprzedzony fragmentem zawierającym klasyczne informacje dotyczące biografii Karola Potkańskiego. Począwszy od dat życia, poprzez np. informację o pochodzeniu historyka, która wobec wagi przywiązywanej w tym czasie – szczególnie w Krakowie – do korzeni rodzinnych i koneksji towarzyskich jest niezwykle ważną.

W podrozdziale *Zbliżenia i pasaż* Autor zaczął stosować, jako zamiennik imienia i nazwiska swego bohatera, określenie „autor *Postrzyżyn*” (po raz pierwszy, s. 38). Pojawia się ono często do końca wykładu. Wprowadzenie takiego ekwiwalentu jest uzasadnione względami stylistycznymi. Nie jest jednak jasne dlaczego akurat pierwsze słowo tytułu tego tekstu Karola Potkańskiego mgr Kobak wybrał, chociaż oczywiście można uznać, iż Autor rozprawy takiego wyboru nie musi uzasadniać. Poważne zastrzeżenia co do warsztatu Autora budzi jednak fakt, że wprowadzając jako ekwiwalent imienia i nazwiska Karola Potkańskiego określenie „autor *Postrzyżyn*” mgr Kobak ograniczył się wyłącznie do podania pierwszego słowa z tytułu tekstu, nie podając całego brzmienia tytułu *Postrzyżyny u Słowian i Germanów*. Tytuł ten w pełnym brzmieniu oraz informacja na temat miejsca i roku jego wydania, a także czasopisma, w którym został zamieszczony powinna zostać wprowadzona do odwołania, które powinno znaleźć się przy pierwszym użyciu określenie „autor *Postrzyżyn*”. Mgr Kobak po raz pierwszy podał w pełnym brzmieniu tytuł *Postrzyżyny u Germanów i Słowian* oraz datę wydania pracy w tekście głównym na stronie 69 (podrozdział *Karol Potkański – zarys bibliografii*). Tytuł opatrzony jest przypisem (przypis 198, s. 69), w którym podana została informacja, iż na podstawie tej pracy Potkański uzyskał tytuł naukowy doktora. W przypisie tym mgr Kobak podał też ważne, szczegółowe informacje dotyczące okoliczności uzyskania tytułu, recenzentów itd. W perspektywie tematu pracy treść tego przypisu powinna być

wprowadzona do tekstu głównego. W przypisie tym brakuje jednak istotnej informacji – informacji bibliograficznej na temat pracy *Postrzyżyny u Germanów i Słowian*. Informację o dacie jej publikacji czytelnik odnajduje w tekście głównym. Miejsce publikacji pozostaje nieznane. Słowem w całej pracy mgr Kobaka nie znajdujemy opisu bibliograficznego pracy Karola Potkańskiego, która była jego praca doktorską – w formie pierwszego słowa tytułu – przywoływana jest od strony 38. Opisu bibliograficznego tej pracy Karola Potkańskiego – i przytłaczającej większości innych jego prac przywoływanych w dysertacji – mgr Kobak nie zamieścił w *Bibliografii*.

Klasyczne i wyczerpujące informacje biograficzne dotyczące Karola Potkańskiego mgr Andrzej Kobak zamieścił w ostatnim podrozdziale rozdziału pierwszego *Karol Potkański – zarys biografii* (s. 60–76). Podrozdział ten powinien zostać umieszczony przynajmniej przed podrozdziałem trzecim *Zbliżenia i pasaże*. Uwaga szczegółowa: raczej niestosowanym w pracach naukowych jest wprowadzanie własnego przypisu w tekście cytowanym (s. 68).

W podrozdziale *Karol Potkański – zarys bibliografii* niestety w pełni ujawnia się – kontynuowane w rozdziale drugim *Polifoniczna historia Karola Potkańskiego* – lekkie podejście mgr Kobaka do fundamentalnej kwestii warsztatowej, jaką jest podawanie informacji bibliograficznych prac przytaczanych w rozważaniach. Nie znajdziemy np. informacji bibliograficznych dotyczących prac: Tadeusz Wojciechowski *O Piaście i piaście* (s. 64) – praca nie została zamieszczona w *Bibliografii*; Michał Bobrzyński *Prawo propinacji w dawnej Polsce* (s. 84) – praca nie została zamieszczona w *Bibliografii*; Adam Szelągowski *Rozwój ekonomiczny i społeczeństwo w Polsce do roku 1795* (s. 85) – praca nie została zamieszczona w *Bibliografii*; Franciszek Bujak *Studia nad osadnictwem Małopolski* (s. 86), *Studia geograficzno-historyczne* (s. 96) – żadna z tych prac nie została zamieszczona w *Bibliografii*, chociaż dwie inne prace tego autora w *Bibliografii* zamieszczone zostały. Mgr Kobak nie wskazał klucza tej selekcji. Prac, które Autor wymienia w swych rozważaniach, lecz nie zostały opatrzone przypisem bibliograficznym, ani uwzględnione w *Bibliografii* jest więcej (np. s. 95–96) i są to zawsze prace opublikowane u schyłku XIX i na początku XX w.

Podobnie jak prace większości historyków aktywnych zawodowo a przełomie XIX i XX w. mgr Kobak potraktował część prac samego Karola Potkańskiego. Poza wskazaną już pracą *Postrzyżyny u Germanów i Słowian*, wymienił, lecz nie opatrzył informacją bibliograficzną prace swego bohatera: *O pochodzeniu Słowian*, *Napis grobowy Bolesława Chrobrego* (s. 69); *Lachowie i Lechici, Kraków przed Piastami*, *Studia nad XIV wiekiem*, *Jeszcze o restytucji (rok 1274–1381)* (s. 70); *O pochodzeniu wsi, Święty Wojciech, Geneza organizacji grodowej w Polsce*, *Konstantyn i Metodiusz, Ród Niegodziców* (s. 72). W

wypadku tej ostatniej Autor pozostawił czytelnika w błędnym przeświadczeniu, że praca ta nie ukazała się drukiem (s. 72). W dalszej części rozważań przytacza ją, przywołując publikację w *Pismach pośmiertnych* Potkańskiego (przypis 84, s. 100). Fakt, że w przypisie 217 na stronie 72 mgr Kobak podał informację, że pełna bibliografia prac Karola Potkańskiego znajduje się w pracy Franciszka Bujaka *Życie i działalność Karola Potkańskiego* na stronach 69–65 (praca uwzględniona w *Bibliografii*). Nie jest to jednak informacja wystarczająca, gdyż zasadą przyjętą w tekstach naukowych jest, że każda przywoływana praca opatrzona jest przypisem bibliograficznym. W wypadku powyżej przytoczonych prac rzecz jest szczególnie znacząca, gdyż są to prace bohatera dysertacji, co więcej Autor tejże części z nich nie zamieścił ich w *Bibliografii*.

Podejściu Karola Potkańskiego do badań nad przeszłością oraz jego osiągnięciom jako historyka poświęcony został drugi rozdział pracy *Polifoniczna historia Karola Potkańskiego – próba charakterystyki dorobku* (s. 77–110).

W tytule rozdziału mgr Kobak określił podejście Karola Potkańskiego do uprawianej dziedziny nauki mianem „polifonicznego”. Wprowadzając je Autor – w bardzo ładnej literacko formie – oddał, to tradycyjnie badacze przeszłości wieków średnich określają mianem wzbogacania badań o nowe dziedziny, nowe typy źródeł, w celu uzyskania narzędzi do jak najbardziej efektywnego poznawania przeszłości. Oczywiście w okresie naukowej aktywności Karola Potkańskiego mediewiści doskonale zdawali sobie sprawę ze swych z bardzo ograniczonych możliwości poznawczych. Stąd poszukiwanie metod dopełniających metodę filologiczną oraz poszerzanie obszarów zainteresowań badawczych o nowe dziedziny. W tym aspekcie zaproponowane przez Autora określenia „historia polifoniczna” jest trafne, lecz dotyczy tyleż Karola Potkańskiego, co innych historyków epoki. Szczególnie tych wybitnych, jak chociażby często wspominany przez Autora Franciszek Bujak.

We wprowadzeniu do rozdziału *Polifoniczna historia Karola Potkańskiego* Autor zasygnalizował, że na jego kartach będzie starał się odnaleźć „pewnego rodzaju «rozpięcie» [...] między tradycją a modernizacją” (s. 77). Tu nasuwa się pytanie, czy rzeczywiście rozszerzanie obszarów badawczych, doskonalenie metod, wzbogacanie podstawy źródłowej badań, których dokonywał Karol Potkański i współcześni (niekiedy nieco starsi, niekiedy nieco młodsi) historycy-mediewiści powodowało jakieś „rozpięcie”, czy też było kumulatywny proces ukierunkowany na poszerzanie horyzontów badawczych i prowadzący do doskonalenia – dla badań nad epoką średniowiecza zawsze niedoskonałych – metod badawczych. Recenzentka opowiada się za drugą hipotezą. Wydaje się, że szukając wyłącznie „rozpięcia” – sam Autor zaznaczył: „o ile da się faktycznie wskazać [je] w jego

[Potkańskiego] dorobku” (s. 77) – mgr Kobak sam nieco ograniczył swoją perspektywę badawczą. Jednocześnie przyjmując wartościujący dualizm tradycja–modernizacja o czym, jak się wydaje, świadczy postawione przezeń pytanie: „byłby nasz bohater w oczach swoich współczesnych jedynie kolejnym badaczem podejmującym trud głębszego poznania problematyki związanej z choćby średniowieczną kolonizacją ziem polskich, obok uczonych tej miary co Franciszek Piekosiński, Oswald Balzer czy Franciszek Bujak?” (s. 78). Celem historyków omawianej przez Autora epoki, a na pewno tych wymienionych powyżej oraz samego Karola Potkańskiego było właśnie „podejmowanie trudu głębszego poznania”. Dlatego stawiali nowe pytania badawcze, jak chociażby to o wspomnianą kolonizację, tj. mapę osadniczą ziem polskich w kolejnych okresach epoki średniowiecza; o zasięg terytorialny osadnictwa plemion lechickich (polskich) – o samych Lechitów także – a tym samym o pierwotne granice lechicko-ruskie, lechicko-niemieckie, lechicko-czeskie (we wczesnym średniowieczu były nimi zwykle masywy górskie, ogromne połacie nieprzebytych borów, bądź bagien) itd. Udzielając na nie odpowiedzi wchodzili w dyskusje z historykami czeskimi, niemieckimi, ruskimi, rosyjskimi. Brał w niej udział także Karol Potkański np. publikując w 1898 r. rozbudowany artykuł *Kraków przez Piastami* („Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Serya II, t. II (ogólnego zbioru t. 32), s. 101–255), w którym nie rozważał dziejów bajecznych – jak badaniach nad dziejami ziem polskimi przed 966 r. określa Autor – lecz próbą m.in. odtworzenia właśnie przy pomocy nowych metod badawczych politycznej mapy regionu. Poglądy Karola Potkańskiego zaprezentowane w tym artykule Autor zasygnalizował (s. 105), choć ani w przypisie bibliograficznym, ani w *Bibliografii* nie podał dlań pełnej informacji bibliograficznej. Z informacji podanej przez Autora wynika, że artykuł ten ukazał się jako odrębny wolumin.

Sygnalizując treść artykułu *Polska przed Piastami* Autor – przytaczając opinie Stanisława Zajączkowskiego (s. 105) – zwrócił uwagę na fundamentalną kwestię, czyli na to, że właśnie Karol Potkański wprowadził do literatury przedmiotu (nie tylko polskiej) koncept państwa Wiślan, przyjmowany przez historyków po dzień dzisiejszy.

Kolejne artykuły Potkańskiego będące głosem w tej dyskusji – teraz już przede wszystkim z historykami czeskimi, ale także rosyjskimi – to artykuły *Granice biskupstwa krakowskiego* („Rocznik Krakowski”, t. 4, s. 233–248) i *Przywilej z 1086 roku* („Kwartalnik Historyczny”, t. 17, nr 1, s. 1–28).

W rozdziale *Polifoniczna historia Karola Potkańskiego* mgr Andrzej Kobak przytoczył wiele wartościowych poznawczo opinii historyków współczesnych Potkańskiemu i

tych, którzy lata po jego śmierci prowadzili badania korzystając z jego ustaleń. Z uwag drobnych prof. Widajewicz miał na imię Józef nie Jerzy (przypis 115, s. 106).

W zakończeniu rozdziału mgr Kobak stanął na stanowisku, że Karol Potkański „projektował” model historii „polifonicznej” (s. 108). Argumentacja Autora nie przekonała jednak Recenzentki co do tego, że Karol Potkański historię „projektował”.

Ostatni, trzeci rozdział dysertacji nosi tytuł *Miejsce Krala Potkańskiego w polskiej historiografii – z dziejów recepcji* (s. 111–143). Na jego kartach przytoczył wyczerpujący przekrój opinii historyków, począwszy od Franciszka Bujaka po Jacka Banaszekiewicza, na temat wartości naukowego dorobku Karola Potkańskiego. Rozdział stanowi dobre dopełnienie rozważań zaprezentowanych w rozdziale drugim *Polifoniczna historia Karola Potkańskiego – próba charakterystyki dorobku*. Niestety także w rozdziale czwartym Autor nie ustrzegł się nieprawidłowości w konstrukcji przypisów bibliograficznych odnoszących się do artykułów. W wielu przypisach Autor pomija nazwisko autora i inicjał imienia autora artykułu oraz artykułu tytuł (np. przypis 19, s. 119; przypis 22, s. 120; przypis 26, s. 122; przypis 30, s. 124; przypis 38, s. 126). Z uwag szczegółowych Autor użył określenia „materiał filologiczny (imionoznawstwo)”. Materiał filologiczny to określenie szersze niż „imionoznawstwo”, czyli – jeżeli przyjmiemy, że termin pochodzi od rzeczownika „imię” w archaicznym znaczeniu – onomastyka, lub toponomastyka

W *Zakończeniu* (s. 145–148) mgr Andrzej Kobak zamieścił – nieco osobiste, ale przez to bardziej interesujące – podsumowanie swych badań i rozważań.

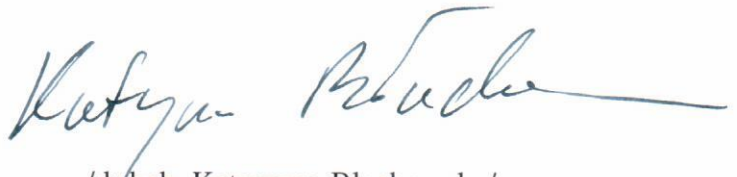
Dysertację dopełnia *Bibliografia*. W części *Źródła archiwalne, Źródła publikowane, Korespondencja* jest skonstruowana prawidłowo. Zaskakująco wybiórczo potraktował mgr Kobak publikacje bohatera swej dysertacji zamieszczone w części *Pisma Karola Potkańskiego*. Bibliografia jego pisma jest niepełna, by nie rzec ułamkowa i wymaga dopracowania. Powinny się w niej znaleźć wszystkie prace Karola Potkańskiego – z pełnym opisem bibliograficznym – które Autor przywołał w tekście dysertacji. Także opisy bibliograficzne prac, które zostały zamieszczone w *Bibliografii* nie zawsze są pełne. Część *Bibliografii – Opracowania* wymaga uzupełnienia o prace historyków opublikowane u schyłku XIX i na początku XX w., które zostały wymienione w tekście. Przytłaczająca część z nich nie została uwzględniona w *Bibliografii*.

Praca mgr Andrzeja Kobaka ma wartość poznawczą, a zasługa jej Autora jest to, że przypomniał postać Karola Potkańskiego, którego wkładu w badania nad wczesnym średniowieczem, ale także nad Podhalem i innym zagadnieniami przecenić nie można.

Szczególną wartością pracy jest przypomnienie Karola Potkańskiego człowieka obecnego w życiu krakowskich elit przełomu XIX i XX w.

Praca doktorska mgr Andrzeja Kobaka odpowiada wymaganiom stawianym przy ubieganiu się o stopień doktora. Wobec powyższego wnioskuję o dopuszczenie mgr. Andrzeja Kobaka do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Warszawa, 2. kwietnia 2020 r.

A handwritten signature in blue ink, reading "Katarzyna Błachowska". The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke at the end.

/dr hab. Katarzyna Błachowska/